

Näringsdepartementet
103 33 Stockholm

Effektivare energianvändning (SOU 2017:99)

N2018/01263/BB

Sammanfattning

- Konkurrensverket delar utredningens bedömning att det saknas motiv för att införa statliga energisparlån för energieffektiviseringsåtgärder.
- Utredningens alternativa förslag för ökad energieffektivisering – energisparstöd för ägare av flerbostadshus och vissa lokalfastigheter samt en kreditgaranti för att stärka energisparstödet för ägare av flerbostadshus på svagare bostadsmarknader – avstyrks av Konkurrensverket.
- Statliga stöd till vissa företag riskerar alltid att snedvrیدا konkurrensen och är normalt inte tillåtna. Någon analys av marknads- eller konkurrens-effekter av föreslagna stöd har inte gjorts av utredningen vilket är en brist.
- För att kunna föreslå det mest kostnadseffektiva styrmedlet måste eventuella marknadsmisslyckanden vara väl definierade. Utredningen har inte kunnat påvisa något tydligt marknadsmisslyckande.
- Konkurrensverket anser mot denna bakgrund inte att utredningen med tillräcklig tydlighet visat att föreslagna åtgärder är kostnadseffektiva eller samhällsekonomiskt lönsamma.

Konkurrensverkets synpunkter på utredningens förslag

Konkurrensverket delar utredningens bedömning att det saknas motiv för och därför är olämpligt att införa statliga energisparlån för energieffektiviseringsåtgärder. Statliga lån eller banklån med någon form av statliga garantier bidrar inte till att energieffektiviseringar genomförs om, som utredningen konstaterat, det egentliga problemet är bristande lönsamhet i investeringarna. Utredningens uppgift enligt direktiven var att bedöma om det fanns motiv att föreslå statliga energisparlån, och i sådant fall om det fanns behov av ytterligare åtgärder för att göra lånen effektiva.

Adress 103 85 Stockholm
Besöksadress Torsgatan 11
Telefon 08-700 16 00
Fax 08-24 55 43
konkurrensverket@kkv.se

Utredningen har inte funnit några motiv för energisparlån men har, utöver vad som framgår av uppdraget, föreslagit alternativa åtgärder för att allmänt understödja ökade energisparåtgärder inom vissa delar av bostads- och lokalsektorn. Huvudförslagen är ett energisparstöd för ägare av flerbostadshus och vissa lokalfastigheter samt en kreditgaranti för att ytterligare stärka energisparstödet för ägare av flerbostadshus på svagare bostadsmarknader.

Konkurrensverket konstaterar att utredningen lämnar förslag som tydligt ligger utanför utredningsuppdraget. Verket vill emellertid lämna följande synpunkter med anledning av utredningens förslag. I väsentliga delar ansluter verkets synpunkter för övrigt till synpunkter framförda i ett särskilt yttrande av en av utredningens sakkunniga.¹

Statsstöd till vissa företag riskerar alltid att snedvrider konkurrensen och är normalt inte tillåtna. Men statsstöd kan – förutsatt att de inte står i strid med EU:s statsstödsregler – i vissa fall vara motiverade, exempelvis för att korrigera för sådana snedvridningar i resurshushållningen som s.k. marknadsmisslyckanden kan leda till. Marknaden anses i dessa fall inte på egen hand kunna fördela samhällets resurser på ett för hela samhället optimalt sätt. I det fall det finns tydliga marknadsmisslyckanden kan dessa därför behöva korrigeras med ett styrmedel för att samhällets resurser ska användas på det mest effektiva sättet. För att kunna föreslå och använda det mest kostnadseffektiva styrmedlet måste eventuella marknadsmisslyckanden först vara väl definierade.

Utredningen redogör utförligt för ett stort antal potentiella marknadsmisslyckanden som skulle kunna ligga bakom att politiskt önskvärda energieffektiviseringsåtgärder inte genomförs. Något uttryckligt marknadsmisslyckande identifieras dock inte av utredningen. I stället konstateras att bristande lönsamhet är det främsta hindret för att inte fler omfattande energieffektiviseringsåtgärder genomförs. Om åtgärderna inte är lönsamma för hushåll eller bostadsföretag och något tydligt marknadsmisslyckande inte kan påvisas torde sannolikheten vara stor för att åtgärderna heller inte är samhällsekonomiskt lönsamma. Den konsekvensanalys som utredningen låtit en konsultfirma utföra pekar också mot att de totala samhällskostnaderna är större än samhällets nyttor av föreslagna stöd.

Såsom påpekas i nämnda särskilda yttrande kan det ifrågasättas om de stödformer som föreslås bidrar till att uppnå eftersträvd energieffektivisering på ett kostnadseffektivt sätt. Stödet per sparad kWh blir nämligen större ju dyrare åtgärderna är, stödet är inte teknikneutralt i förhållande till vilka åtgärder som måste ingå för att stöd ska erhållas och stöd utgår endast till vissa aktörer på bostadsmarknaden. Någon analys av marknads- eller konkurrenseffekter av stöden i dessa avseenden har heller inte gjorts av utredningen vilket är en brist.

¹ Särskilt yttrande av sakkunniga Therése Karlsson, Finansdepartementet (s. 307–309).

De stödformer för ökad energieffektivisering som utredningen lämnar förslag om föreslås finansieras med höjd energiskatt på el. Energiskatten på el utgör redan i sig ett styrmedel som ger fastighetsägare och även andra elanvändare incitament till ökad energieffektivisering och hushållning med el. Samtidigt föreslås vissa av dessa fastighetsägare få stöd för att genomföra ytterligare energieffektiviseringsåtgärder genom föreslaget energisparstöd. Att använda flera styrmedel för samma syfte är förvisso inte ovanligt, men innebär att åtgärderna blir närmast omöjliga att analysera och följa upp och bör därför om möjligt undvikas.

Konkurrensverket anser mot denna bakgrund att utredningen inte med tillräcklig tydlighet visat att föreslagna åtgärder är kostnadseffektiva eller samhällsekonomiskt lönsamma och avstyrker därför att förslagen genomförs.

Detta yttrande har beslutats av generaldirektören. Föredragande har varit konkurrensrådet Stig-Arne Ankner.

Rikard Jermsten

Stig-Arne Ankner